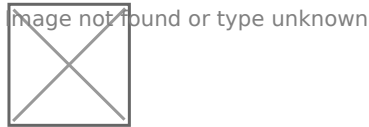

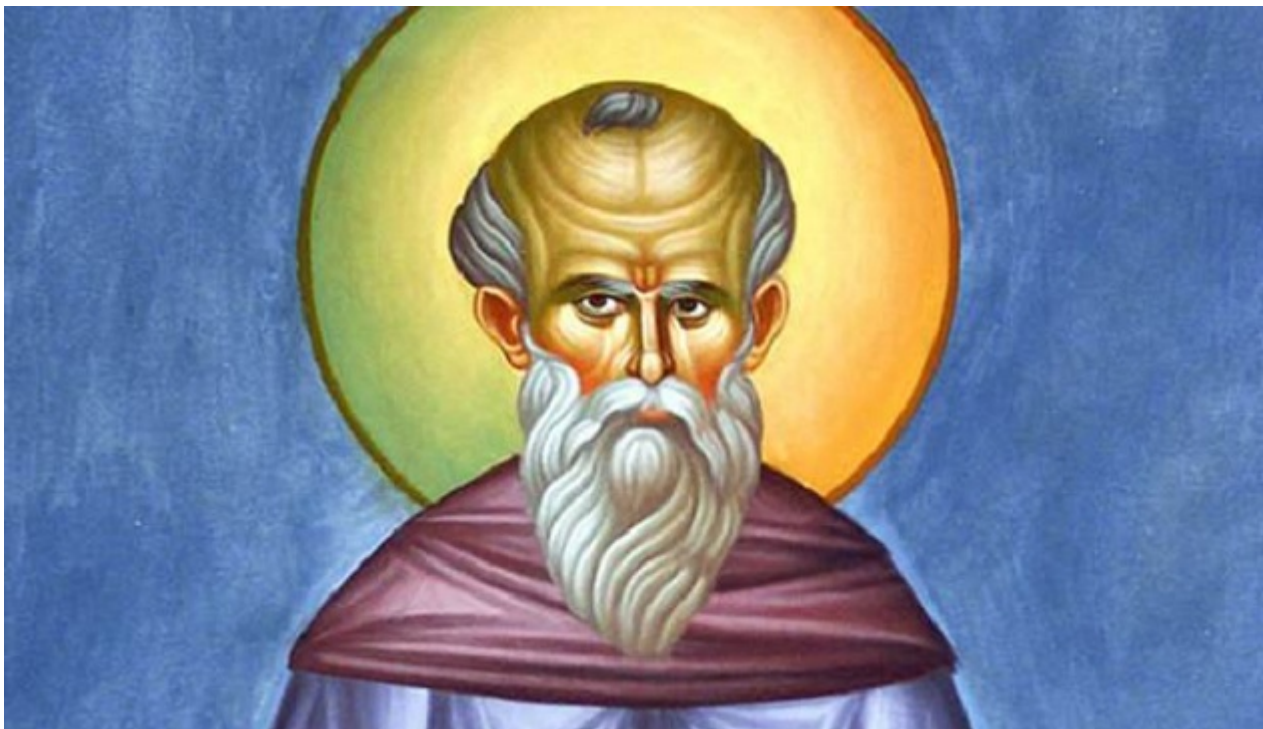
Η ιεραρχική διάταξη των όντων σύμφωνα με τον Άγιο Μάξιμο (Δημήτρης Ιωάννου)

/ Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/2abkPHP>]

Πέρα από το γεγονός ότι πράγματι, όπως μαθαίνουμε από την βιολογία, υπάρχει όντως μια βαθμιαία αύξηση στον τρόπο που οργανώνονται τα είδη (ένα φυτό δηλαδή είναι πολύ πιο οργανωμένο από μια πέτρα, καθότι είναι έμβιο και έχει όλες τις λειτουργίες που προσιδιάζουν στα έμβια, ενώ, ασφαλώς, ένα ζώο έχει πολύ μεγαλύτερο βαθμό οργάνωσης από ό,τι ένα φυτό, καθώς είναι εξοπλισμένο με πολύ περισσότερες λειτουργίες που σχετίζονται με ό,τι ο Μάξιμος λέγει «αίσθηση» κλπ), η ίδια η ανθρώπινη ψυχοδυναμική διαμόρφωση καταδεικνύει την αλήθεια του ισχυρισμού του Μαξίμου- και ο «ψυχοδυναμισμός» του ανθρώπου έχει βαθιά οντολογική σημασία, δεν είναι απλώς ψυχολογισμός. Πράγματι, από ψυχοδυναμική άποψη, για κάθε άνθρωπο πρωτεύουν οι άλλοι άνθρωποι, «οι Μεγάλοι Άλλοι», όπως έλεγε ο Λακάν.

Κατόπιν, είναι ακριβώς τα ζώα που παίζουν μεγάλο ρόλο στην απόκτηση της αυτοκατανόησης και των δεξιοτήτων που σχετίζονται με την απόδοση στα άτομα διαφόρων προσωπικών χαρακτηριστικών (εξ ου και οι μύθοι του Αισώπου κ.λπ.), ενώ τέλος τα φυτά, τα άστρα, όλα τα διάφορα υλικά αντικείμενα αποτελούν περισσότερο τον διάκοσμο, το «περιβάλλον», εντός του οποίου κινούνται τα λεγόμενα «έμψυχα»: ο άνθρωπος και τα (εξανθρωπισμένα στον μύθο) ζώα.

Για να γίνουμε ακόμα πιο λεπτομερείς, ας δώσουμε ένα παράδειγμα: για κάθε μητέρα πρωτεύουν τα παιδιά της, και όχι, ας πούμε, τα υλικά αγαθά. Θα προτιμήσει να μείνει η ίδια νηστική, για να ταΐσει τα παιδιά της. Για αυτήν τα πιο σημαντικά είναι τα πρόσωπα, όχι τα υλικά αντικείμενα. Η ύλη αποκτά αξία περισσότερο ως προσφορά προς τα πρόσωπα: η τροφή για μια μάνα πρωτίστως σημαίνει αυτό που δίνει στα παιδιά της, και δεν είναι καθόλου αυταξία. Κατόπιν, ένας άνθρωπος μπορεί να σχετιστεί ευκολότερα με ένα ζώο, παρά ασφαλώς με κάτι που δεν έχει τη δυνατότητα του «αισθάνεσθαι». Τέλος, τα υλικά αντικείμενα, πέρα από όσα είπαμε, βοηθούν στην ανάπτυξη του ανθρώπινου εννοιολογικού σύμπαντος, ούτως ώστε να διαμορφωθεί για τους ανθρώπους ένα κατάλληλο εννοιολογικό σύμπαν, ο ανθρώπινος επικοινωνιακός ορίζοντας.

Ο άνθρωπος διαφέρει λοιπόν από όλα τα υπόλοιπα όντα στο ότι είναι το μόνο «λογικό» ον. Αυτό που πρέπει να μας απασχολήσει είναι η έννοια της «λογικότητας», που αποτελεί, όπως είπαμε, το κύριο χαρακτηριστικό του ανθρώπου. Τι σημαίνει αλήθεια; Στο σημείο αυτό πρέπει να πούμε ότι η δυτική φιλοσοφία παρεξηγεί συχνά την έννοια της «λογικότητας». Συνήθως την ορίζει ως το σύνολο των λεγομένων «λογικών» αρχών, αυτών που περιλαμβάνονται στον φιλοσοφικό κλάδο της «Λογικής», μερικές από τις οποίες είναι η αρχή της «ταυτότητας» (δηλαδή κάθε ον ταυτίζεται με τον εαυτό του), η αρχή της μη αντίφασης (δηλαδή δεν μπορεί ταυτόχρονα κάτι να ισχύει και να μην ισχύει) κ.λπ. Το σύνολο αυτών των αρχών αποτελούν, κατά τους δυτικούς φιλοσόφους, την «λογικότητα». Ωστόσο, μολονότι πράγματι αυτές οι αρχές ισχύουν στον καθημερινό κόσμο, από άλλες πλευρές, στις ενοράσεις όχι μόνο του καθημερινού βίου αλλά και της ίδιας της επιστήμης, δεν ισχύουν. Παράδειγμα: όλοι μας πιστεύουμε ότι οι άνθρωποι, ενώ μένουν πάντα οι ίδιοι, αλλάζουν ριζικά. Το ανθρώπινο σώμα μετασχηματίζεται πλήρως, η ανθρώπινη ψυχολογία αλλάζει εντελώς, αλλάζει και ο χαρακτήρας κ.λπ. Πρόκειται για το γνωστό στους φιλοσόφους πρόβλημα της ανθρώπινης ταυτότητας. Τι μένει το ίδιο;[iii] Από «αντικειμενική» άποψη τίποτε, για αυτό διάφοροι ακραίοι φιλόσοφοι φθάνουν να λένε ότι αυτή η «ταυτότητα» είναι ένα μύθευμα- δεν θα μας απασχολήσει εδώ η αναίρεση τέτοιου είδους ανοησιών. Γεγονός είναι, και το αποδεχόμαστε ως αξίωμα

στην καθημερινή μας ζωή, ότι κάποιος μπορεί να μεταβληθεί ριζικά, και όμως να μείνει ο ίδιος (η πλέον εντυπωσιακή είναι ίσως η ηθική μεταμόρφωση κάποιου). Επιπρόσθετα, αν ρωτήσετε κάποιον φυσικό, «τι υπήρχε πριν την Μεγάλη Έκρηξη (big bang) ;», θα σας απαντήσει «δεν έχει νόημα να ρωτάς, γιατί πριν από αυτήν δεν υπήρχε ο χρόνος». Και αν συνεχίσεις, «και τι προκάλεσε την Μεγάλη Έκρηξη;», θα σου πει «η έννοια «προκάλεσε» είναι συνδεδεμένη με τον χρόνο, και όπως είπαμε ο χρόνος γεννήθηκε μαζί με την Μεγάλη Έκρηξη».

[Συνεχίζεται]

[iii] Μερικά κατατοπιστικά βιβλία που εισάγουν τον αναγνώστη στις θεμελιώδεις έννοιες της αναλυτικής φιλοσοφίας, όπως αυτά του τι είναι ένα «ατομικό ον», με ποιον τρόπο γίνεται η εξατομίκευση των όντων κ.λπ., είναι αυτά του Καθηγητή Κ. Βουδούρη «Αναλυτική Φιλοσοφία» (Αθήνα 1984) , «Εισαγωγή στη Φιλοσοφία» (Αθήνα 1984) κ.ά. Γενικά ο Καθηγητής Βουδούρης φρόντισε να γνωστοποιήσει εδώ και πολλές δεκαετίες το ρεύμα αυτό της Φιλοσοφίας στον τόπο μας, επιμένοντας περισσότερο, είναι η αλήθεια, στον Βιτγκεντσάιν.